

HUSDYRNÆRINGENS
KOORDINERINGSENHET
FOR SMITTEBESKYTTELSE
VED IMPORT

ÅRSMELDING 2012 KOORIMP OG KIF

KONTROLLUTVALGET
FOR IMPORT AV FJØRFE

Innhold

- 1. Formål**
- 2. Organisering, finansiering og regnskap**
- 3. Prinsipper ved internasjonal forflytning av dyr**
- 4. Husdyrnæringens tilleggskrav ved import**
- 5. Fjørfe næringens tilleggskrav ved import**
- 6. Sjukdomssituasjonen internasjonalt i 2012**
- 7. Beredskap**
- 8. Informasjon og veiledning**
- 9. Eksotiske husdyr**
- 10. Import fjørfe**
- 11. Import husdyr**
- 12. Kontakt**

Formål

KOORIMP er husdyrnæringens koordineringsenhet for smittebeskyttelse ved import. Formålet med KOORIMP er å hindre at import av levende dyr og avlsmateriale fører med seg smitte som kan gi sykdom hos mennesker og matproduserende dyr. I tillegg skal KOORIMP bidra til å styrke beredskapsvevnen i husdyrnæringen ved utbrudd av alvorlige, smittsomme husdyrsjukdommer.

Kontrollutvalget for import av fjørfe (KIF) er utøvende organ for fjørfeaktivitetene, og formelt underlagt KOORIMP. KIF er en sammenslutning av representanter for importørene og varemottakerne.

Organisering, finansiering og regnskap

Veterinær Nina Svendsby har vært daglig leder i KOORIMP, og veterinær Kristian Hoel har vært leder og sekretær for KIF i 2012. Begge er ansatt i Animalia.

Styringsgruppa for KOORIMP består av representanter fra TINE SA, Nortura, Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund (KLF), Geno, TYR, Norsvin, Norsk Fjørfe (NFL), Norsk Sau og Geit (NSG) og Gjensidige Forsikring. Olav Østerås i TINE SA har ledet styringsgruppa i 2012. KLF har vært representert ved Ida Mathisen, avløst av Morten Lindboe høsten 2012. Asgeir Svendsen og Hilde Bryhn har møtt for Nortura. Bjørn Gulbrandsen har vært Genos representant, avløst av Eiliv Kummen høsten 2012. Oddbjørn Flataker har møtt for TYR, Asbjørn Schjerve for Norsvin, Pål Grønbeck for Norsk Fjørfe, og Lars-Erik Wallin for Norsk Sau og Geit. Torfinn Jæger fra Gjensidige Forsikring har møtt for forsikringsbransjen. Kristian Hoel har møtt som observatør for KIF i styringsgruppa.

Kontrollutvalget for import av fjørfe (KIF) var i 2012 satt sammen av to valgte importører for verpehøns, to importører for slaktekylling, en importør for kalkun, en importør for and, en oppnevnt representant fra Nortura, og en oppnevnt representant fra Kjøtt og Fjørfebransjens Landsforbund (KLF).

Etter valg av representanter for importørene på Rådsmøtet 23. november 2012 har KIF bestått av:

Representant for	Medlem	Varamedlem	
Importørene	Verpehøns	Arne Salte	Nils Undheim
		Nils Steinsland	Tone Steinsland
	Slaktekylling	Magnar Vingelen	Roar Aarhaug
		Bernt Snapa	Stein Arne Sandnes
Kalkun	Harald Baastad	Øivind Slettevold	
And	Hans Edvard Torp	Halvor Olsen	
Varemottakerne	KLF	Marlene Furnes Bagley	Ida Mathisen/ Morten Lindboe
	Nortura	Hilde Bryhn	Atle Løvland

Administrasjonen er lagt til Animalia der Kristian Hoel har fungert som leder og sekretær. Nina Elisabeth Svendsby ble valgt til leder på Rådsmøtet 2012 og fungerer som leder og sekretær fra 1. mars 2013. Aktiviteten finansieres over omsetningsavgiften, likt fordelt på fondene for egg og fjørfekjøtt.

Varemottakerne, det vil si slakteri, meieri, eggmottak og i noen grad avlsorganisasjonene, er utøvende organ dersom det skal settes i verk reaksjoner mot importører. Det er opprettet faggrupper for de enkelte husdyrartene som faglig støtteapparat med rådgivningsfunksjon.

Kostnadene i 2012 for KOORIMP og KIF er dekket av omsetningsavgiftsmidler fra kjøtt, fjørfekjøtt og egg, og midler fra TINE SA og forsikringsbransjen. Budsjettet for KOORIMP i 2012 var kr 1 450 000. Regnskapet viser et forbruk på kr 1 244 433. Det beregnede overskuddet er budsjetterte KIL-midler, kr 200 000, som ikke ble betalt ut i 2012 fordi prosjektet "Smittesikker" ikke ble ferdigstilt dette året. Posten videreføres på budsjettet for 2013. Under posten "Interne tjenester Animalia" er det ført 130 000 kr. Dette er kostnader knyttet til utvikling av beredskapsnett, et internettbasert verktøy for håndtering av beredskapshendelser innenfor dyrehelse, dyrevelferd og trygg mat.

Prinsipper ved internasjonal forflytning av dyr

God dyrehelse er en viktig forutsetning for lønnsom norsk husdyrproduksjon. Fravær av mange smittsomme sykdommer hos husdyra er et fortrinn for norske produsenter og verdikjeden i landbruket.

KOORIMP er etablert av husdyrnæringen som et virkemiddel for å ivareta helsestatusen hos norske produksjonsdyr. Det offentlige regelverket er basert på EUs rettsakter, og legger få begrensninger på handel med dyr og avlsmateriale.

Det offentlige regelverket er bygget på prinsippet om at levende dyr kan bevege seg fritt over landegrensene i EØS-området. Forutsetningen er at dyras status for noen utvalgte sykdommer er kjent negativ i avsenderlandet, og at dyra følges av et nydatert helsesertifikat. Prinsippene er nedfelt i EU-lovgivningen, og gjort til norsk regelverk i forskrifter om innførsel og utførsel, tilsyn og kontroll. Ved innførsel fra EØS-området må importør deklare dyr og produkter for tollvesenet. Ved import av levende dyr, ruggeegg, sæd og embryo fra land utenfor EØS-området er det veterinær grensekontroll.

For enkelte smittestoffer har norske myndigheter fått aksept for tilleggsundersøkelser på eksportstedet. I tillegg gjennomfører Mattilsynet nasjonale kontroll- og overvåkingsprogrammer for sykdommer hos dyr, der prøver fra husdyrpopulasjonen blir rutinemessig testet. Importerte dyr må også inn under denne kontrollen i Norge. Dette er nedfelt i særnorske regler om isolering og testing av importerte husdyr i offentlig regi.

Husdyrnæringens tilleggskrav ved import

Husdyrnæringens tilleggskrav gjelder sjukdommer og forhold som ikke er dekket av det offentlige regelverket.

De angår både eksportsted og mottakerbestninger i Norge. Tilleggskravene er viktige utfyllende krav for å sikre dyrehelsen i Norge. Kravene er publisert på www.animalia.no

Husdyrnæringens tilleggskrav er fastsatt av bøndenes varemottakere og seminleverandører. KOORIMP og KIF sine krav ved import er en del av Kvalitetssystem i landbruket (KSL). Manglende dokumentasjon for oppfyllelse av kravene er grunnlag for pristrekk fra varemottaker. Det er den enkelte importør som må sørge for at tilleggskravene er innfridd og attestert hos sin eksportør, og at kravene i Norge etterleves og dokumenteres.

Ved utforming og oppdatering av tilleggskravene deltar fagpersoner ved Veterinærinstituttet, fra avlsorganisasjonene og helsetjenestene. Det blir lagt størst vekt på sjukdommer som Norge har dokumentert god status for, det vil si fravær eller lav prevalens. Disse sjukdommene har stort skadepotensiale i norske dyrepopulasjoner. For storfe gjelder dette for eksempel paratuberkulose, BVD, infeksjon med *Mycoplasma bovis* og digital dermatitt (smittsom klauvsjukdom). Hos småfe er Border disease, Q-feber og ondartet fotrâte viktige. Hos svin blir det lagt stor vekt på å dokumentere frihet for PRRS, *Mycoplasma hyopneumonia* og MRSA, for å nevne noen.

Det er en viktig oppgave å sørge for at potensielle importører og deres rådgivere er kjent med krav og anbefalinger, og at importør blir planlagt i henhold til dette. De mest risikofylte importene er det stor gevinst i å få stoppet eller sikret bedre mot smitteoverføring. Det er viktig å formidle til importører at import av levende dyr alltid innebærer en viss risiko, nullrisiko finnes ikke. Å følge opp tilleggskrav vil redusere risiko, men fjerner den ikke helt.

Fjørfe næringens tilleggskrav ved import

Importvernet for formeringsmateriale til fjørfe falt bort 1. juli 1994. Samme år tok aktørene i fjørfe næringen ansvar. Kontrollutvalget for import av fjørfe (KIF) ble etablert som frivillig importkontroll for fjørfe næringen.

Fjørfe næringens tilleggskrav regulerer forhold om smitteforebyggende tiltak mot sjukdommer ved import av levende dyr. Fjørfe næringen har vedtatt forebyggende tiltak som stiller krav til rutiner og dokumentasjon både hos eksportør i utlandet og hos mottaker i Norge.

Tilleggskravene er utarbeidet og fastsatt av varemottakerne og fjørfeimportørene. Dersom importørene ikke oppfyller angitte krav, kan organisasjonene gjennom varemottakerne reagere med tiltak selv om importene oppfyller norske lover og forskrifter. Reaksjonene fra varemottakerne kan berøre priser på varer og tjenester. KSL-trekk er et aktuelt virkemiddel. Den enkelte importør har ansvar for at kravene til eksportør er innfridd og attestert, og at kravene i Norge etterleves og dokumenteres.

Tilleggskrav og reaksjonsmønster ved brudd på krav ble fastsatt i 1995, revidert i 2000 og revidert på nytt i 2011. Evaluering av erfaringer fra tidligere år, skal bidra til at de reviderte kravene holdes på et håndterbart nivå for store og små importører.

Næringen stiller krav om import av daggamle kyllinger til beste foreldregenerasjonen (GP) som hovedprinsipp. Samtlige deltakere bidrar til løsninger som kan vedtas i ekstraordinære situasjoner. Samråd forebygger konflikter i kontrollutvalget. Slik kan import av foreldredyrgenerasjonen (P) aksepteres dersom det foreligger gode grunner til dette. Aksepterte unntak for dette gjelder for slaktekylling, kalkun og and der det ikke har vært mulig å få levert GP-dyr. I 2012 ble det likevel akseptert at det ble tatt inn et antall rugeegg av bruksdyrgenerasjonen til Hugaas rugeri for å teste ut hybridene Cobb 500 under norske forhold.

Sjukdomssituasjonen internasjonalt i 2012

Munn og klauvsjuka (MKS)

Ingen land i Europa opplevde utbrudd av MKS i 2012. Det var flere utbrudd i de nordafrikanske landene, Israel og Palestina. Den politiske uroen og krigshandlinger i området må antas å være en del av årsakssammenhengen. Kina og Kazakstan hadde også utbrudd av MKS.

Afrikansk svinepest (ASP)

Russland har nå afrikansk svinepest endemisk. Forekomst blant villsvin, hold av såkalte "bakgårdsgriser" og illegal omsetning av kjøtt er blant årsakene til at det er vanskelig å bekjempe ASP i Russland. Ukraina hadde også sitt første utbrudd av ASP i 2012, noe som øker risikoen for at sjukdommen kan spre seg til land i Øst-Europa. Illegal import av svineprodukter kan bidra til spredning av sjukdommen. Det er viktig å informere om at det er ulovlig å importere kjøttprodukter fra Russland og Ukraina, det er også ulovlig å føre griser med matrester.

Klassisk svinepest (KSP)

Latvia rapporterte tre utbrudd av KSP hos bakgårdsgriser i 2012. Sjukdommen ble først påvist hos et villsvin, og smitten til de tamme grisene antas å ha skjedd ved at de har hatt kontakt med villsvin i området. Sjukdommen ble bekjempet ved avlaving og destruksjon. Det ble ikke rapportert utbrudd i kommersielle besetninger.

Schmallenberg Disease (SBV):

Etter at Schmallenberg disease opptrådte første gang i Europa sommeren 2011, spredde viruset seg ytterligere i 2012. SBV sprer seg med sviknott og gir mild sjukdom hos drøvtyggere. Infeksjonen kan forårsake alvorlige misdannelser hos avkommene hvis mordyret har vært infisert i første til midtre del av drektigheten. Veterinærinstituttet i Oslo fant viruset hos sviknott samlet inn i Sør-Norge. En undersøkelse av tankmelk høsten 2012, viste at

viruset hadde stor utbredelse langs hele kysten av Sør-Norge. Norske sauer er drektige i insektfri periode, derfor antas ikke viruset å ha noen vesentlige konsekvenser for lam i Norge. Sannsynligvis vil misdannede kalver sees sporadisk i Norge som en konsekvens av SBV.

Aviær influensa (AI)

Ingen land i Europa rapporterte utbrudd med høypatogen aviær influensa (HPAI). Mange andre land i verden rapporterte utbrudd av HPAI, deriblant Australia. I delstaten Jalisco i Mexico oppsto et stort utbrudd, og en rekke tiltak ble iverksatt for å slå ned sjukdommen. Blant annet ble nesten 166 millioner fugler vaksinert. Tyskland, Nederland og Italia rapporterte utbrudd med lavpatogen aviær influensa (LPAI) i kommersielt fjørfehold.

Infeksiøs laryngotrakeitt (ILT) og Infeksiøs bronkitt (IB):

Mattilsynet påviste ILT og IB hos hobbyfjørfe i 2012. ILT er en A-sjukdom og påvisning hos fjørfe medfører avlaving og sanering av dyreholdene. IB er en B-sjukdom. Det var historikk med import av levende fugler i de dyreholdene der de alvorlige sjukdommene ble påvist. Hold av hobbyfjørfe er en stor utfordring for fjørfeholdene. Tilstedeværelsen av potensielt svært skadelige sjukdomsagens i områder med kommersielle fjørfebesetninger stiller store krav til effektivt smittevern i hver enkelt virksomhet.

Beredskap

Beredskap for smittsomme husdyrsjukdommer er en viktig oppgave for KOORIMP. Daglig leder i KOORIMP er husdyrnæringens liaison (fast kontaktperson) til Mattilsynet ved utbrudd av smittsomme husdyrsjukdommer. Funksjonen innebærer planlegging, øvelse og nettverksbygging i perioder uten spesielle hendelser, og nær kontakt med Mattilsynets beredskapsstab ved utbrudd.

I november 2012 ble det arrangert en stor offentlig beredskapsøvelse med Munn og klauvsjuka som tema. KOORIMP og husdyrnæringens beredskapsforum deltok i øvelsen. Under øvelsen ble Animalias verktøy for håndtering av beredskapshendelser benyttet. Animalia satt stab under øvelsen med liaison (Nina Svendsby), beredskapssekretær (Lisbeth Hektoen) og kommunikasjonsrådgiver (Mads Opsahl). Også andre ansatte i Animalia deltok under øvelsen. Staben organiserte husdyrnæringens samhandling med Mattilsynet gjennom å arrangere møter, oppdatere beredskapsnett og informere.

Øvelsen ble evaluert i møter med Mattilsynet og i en

Questbackundersøkelse til alle medlemmer i beredskapsforum. Den praktiske gjennomføringen ble vurdert å være god. Øvelsen avdekket blant annet behov for å utrede konsekvensene av bruk av vaksine i bekjempelsesarbeidet. KOORIMP vil starte en prosess for å utrede dette.

Informasjon og veiledning

Jevnlig kontakt med etablerte importører, samt rådgiving av personer som vurderer å importere dyr eller avlsmateriale er en sentral oppgave for KOORIMP og KIF. Oppfølging av importere er også viktig, og inkluderer vurdering av sertifikater, prøveresultater og annen dokumentasjon for dyr og eksportsted.

Rådgivning til enkeltpersoner ved handel med andre land kan være tidkrevende, men det får høy prioritet ettersom det er den enkeltes faktiske handling som i stor grad avgjør vår smittebeskyttelse ved import. I tillegg er Mattilsynets personell i en nøkkelposisjon når det gjelder importere. KOORIMP jobber for at også Mattilsynets personell formidler et risikobilde når de er i kontakt med personer som vurderer å importere, spesielt levende dyr.

Omtrent 25 personer kontaktet KOORIMP angående import av levende dyr. Cirka 10 av disse henvendelsene gjaldt interesse for å innføre storfe av rasen Dexter. Det var også en del henvendelser om import av avlsmateriale, anslagsvis 15 forskjellige importører.

Eksotiske husdyr

I 2012 kom noen få henvendelser angående import av alpukka, fra personer som planla

import, og fra Mattilsynets distriktskontorer som ønsket informasjon om risiko og kvalitetssikring. Det blir jevnlig importert kameldyr til Norge, stort sett alpukka. Hensikten med dyreholdet kan være som attraksjoner og miljøfaktorer knyttet til næringsvirksomhet på gårdene. Alpukka brukes i en viss utstrekning til produksjon av ull (fiber). Lama og alpukka kan lovlig importeres fra medlemsstater i EU og noen listeførte tredjeland. Husdyrnæringen ser med bekymring på disse importene. Dyrene holdes ofte sammen med, eller i nærheten av matproduserende dyr. De kan være bærere av sjukdomsfremkallende virus, bakterier og parasitter som kan spres til andre husdyrarter. Paratuberkulose er en konkret problemstilling som det offentlige regelverket ikke krever dokumentasjon for fra avsenderstedet. Sjukdommen gir grunnlag for isolasjon etter ankomst til Norge.

KOORIMP har informert om tilleggskrav for lama og alpukka til både importører og Mattilsynet. Det er utfordrende å få informasjon om hvorvidt kravene blir fulgt opp. I de fleste tilfeller er det grunn til å tro at de ikke har blitt fulgt opp, da importørene som regel er mest opptatt av de offentlige kravene.

Foto: Audun Flåtten

Import fjørfe

I 2012 var det økning i markedet for slaktekylling. Det har vært behandlet en dispensasjonssøknad for import av rugeegg til slaktekylling bruksdyr i 2012.

Tabellene viser at 2012 skiller seg ut fra et normalt år med hensyn til kommersielle fjørfeimporter. På grunn av forsøksvis overgang til Cobb 500 ble det importert flere bruksdyr(B) enn normalt.

Det ble registrert 4 eksportland i KIFs importregister. Rugeegg til foreldre (P) til slaktekylling ble importert fra Sverige. Besteforeldre (GP) til verpehøns ble importert fra Tyskland og Nederland. Foreldredyr (P) til kalkun kom fra Storbritannia. And (P) ble importert fra Storbritannia.

Tabell 1: Importer av fjørfe i 2012

Omfanget av fjørfeimporter til Norge i år 2012 i flg. kontrollutvalgets opplysninger.

Fjorfeslag	Antall importere av GP	Antall dyr GP	Antall importere av P	Antall Dyr P	Antall importere rugeegg (P)	Antall rugeegg (P)	Antall bruksdyr (B)
Slaktekylling	-	-	-	-	51	2 215 460	336 000
Verpehøns	2	3 669	-	-	-	-	-
Kalkun	-	-	6	16 307	-	-	-
And	-	-	2	1 620	-	-	-
Sum	2	3 669	8	17 927	51	2 215 460	336 000

Forklaring til tabell:

GP = Grand Parents = Besteforeldre**P** = Parents = Foreldre**B** = Bruksdyr.**Tabell 2: Importer av fjørfe 2000 - 2012**

Oppstillingen nedenfor viser importere de siste årene.

År	Antall importører	Antall importere av GP	Antall dyr GP	Antall importere av P	Antall Dyr P	Antall rugeegg (P)	Antall bruksdyr (B)
2012	8	2	3 669	8	17 927	2 215 460	336 000
2011	8	3	22 555	10	20 824	1 251 720	1 650
2010	8	2	3 720	10	20 870	2 083 680	
2009	7	2	3 388	11	25 702	2 146 680	
2008	8	3	4 887	20	102 071	3 304 032''	
2007	6	5'	5 309'	24	165 557	3 058 090*	
2006	7	2	4 205	66**	102 689	5 587 650***	
2005	6	4	4 002	19	137 853		
2004	11	4	11 662	23	160 861	-	
2003	9	6	22 255	12	47 411	-	
2002	7	7	23 839	13	101 687	-	
2001	9	7	23 444	17	66 640	-	
2000	10	6	23 468	16	114 630	-	

'' inkluderer 868000 rugeegg til bruksdyr slaktekylling

' inkluderer en suppleringsimport etter salmonellasanering

* inkluderer 1 223 240 egg til bruksdyr

** inkluderer importere av rugeegg til foreldredyr

*** Til slaktekylling, inkluderer 3 900 320 rugeegg til bruksdyr

Import husdyr

Forflytning av levende dyr er forbundet med risiko for å spre smitte. En målsetning er derfor å holde tallet på levende importerte dyr lavt, og heller få importører til å hente nytt genetisk materiale i form av semin og embryo. Oversikt over import av sæd og embryo er basert på importere som er forelagt KOORIMP for godkjenning; det er utfordrende å få en oversikt over omfanget av importert avlsmateriale utover dette. Det er registrert import av i underkant av 28 000 doser oksesæd. Størsteparten av oksesæden er importert gjennom Geno, som rapporterer import av 26 666 strå for 2012. Dokumentasjon for cirka 175 storfeembryo er vurdert av Koorimp, og har oppfylt tilleggskravene. Norsvin har importert 173 doser fersk rånesæd fra Sverige og 20 doser fra Nederland. Scanpig importerte 233 doser rånesæd fra Sverige i 2012. Norsk Sau og Geit importerte 64 doser værsæd av rasen svartfjes og 80 doser bukesæd av rasen boer, alle fra Storbritannia.

Det ble importert 20 svin fra Nederland som et ledd i Norsvins strategi for å fornye Yorkshireavlens i Norge. Det ble importert 17 sauer fra Danmark av rasen Shropshire, alle til samme importør. Alle disse dyrene oppfylte KOORIMP tilleggskrav da de kom til Norge. Tallene er sammenfallende med tollstatistikken for import av levende dyr til Norge.

KOORIMP har fått melding om fire ullsvin importert fra Østerrike. Importøren ønsket ikke å forholde seg til tilleggskravene. De fire grisene sto i isolat godkjent av Mattilsynet. Det ble tatt prøver av dem i henhold til isolatinstruksen, med negativt resultat. Dyrene skal angivelig ikke brukes i produksjon, men som miljøelementer i annen virksomhet. Denne type importere er uønsket og kan innebære stor risiko for norsk svinenæring. Det er en utfordring å følge opp tilleggskravene, da importørene ikke har tilknytning til landbrukets organisasjoner. De etablerte sanksjonene har ingen betydning for denne gruppen av importører.

Tallene for import av produksjonsdyr i 2012 og foregående år fremgår av tabellen.

Tabell 3: Import av levende dyr 1991 - 2012

År	Storfe	Svin	Sau	Geit	Fjørfe
2012	0	24	17	0	21 596*
2011	1	0	39	0	45 029*
2010	0	0	49	0	24 590*
2009	0	0	18	0	28 225
2008	7	0	0	46	106 958
2007	31	0	(4)	(5)	170 866
2006	8	1	71	20	106 891
2005	0	49	39	53	143 175
2004	0	0	11	26	172 523
2003	19	8	0	90	69 666
2002	0	0	0	33	ca. 130 000
2001	14	0	0	0	ca. 90 000
2000	48	0	2	16	ca. 138 800
1999	13	3			176 347
1998	13	8		1	105 009
1997	101	30			135 458
1996	129	24			194 046
1995	276	55		38	110 492
1994	375	41			129 570
1993	197	2	3		19 319
1992	141	21		12	
1991	89	10		8	

Tallene er fra Tollvesenet, KIF* og KOORIMP. Rubrikken "Fjørfe" er daggamle kylling, inkludert perlehøns, kalkun og and. Tallene i parentes angir dyr innført til dyreparker og er dermed ikke en del av den ordinære norske husdyrpopulasjonen.

Kontakt

KOORIMP

Husdyrnæringens koordineringsenhet
for smittebeskyttelse ved import

KIF

Kontrollutvalget for import av fjørfe

E-post: koorimp@animalia.no

Animalia

Lørenveien 38
Postboks 396 Økern, 0513 Oslo
Tlf: 23 05 98 00
Faks: 73 56 48 10
www.animalia.no

